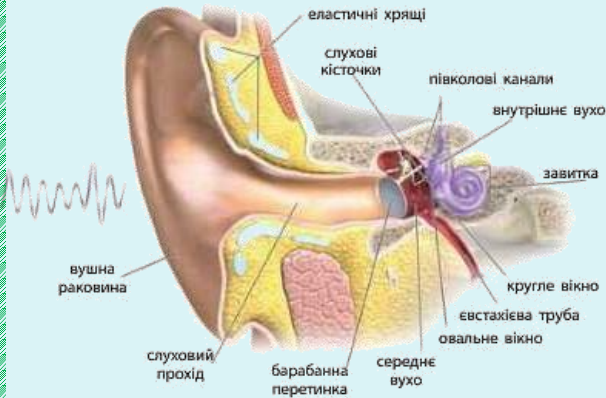

ПОРАДИ БАТЬКАМ

«Що таке порушення слуху та чому потрібно вчасно перевіряти слух у дитини»

Порушення слуху — не привід для розпачу, а глухота — не вирок, винесений дитині природою. Адже тисячі людей, які не чуять, живуть повноцінним життям, діти зростають розумними, вихованими і щасливими, юнаки і дівчата отримують освіту та обирають професію, влаштовують особисте життя.

Це своєрідний виклик долі, випробування, що його слід прийняти мужньо, аби своїми страхами та пригніченістю не нашкодити настрою, самоусвідомленню дитини як повноцінного члена суспільства, своєрідної і самобутньої особистості.

Відомо чимало прикладів, коли глухі люди досягали високого соціального статусу, добре опанували словесне мовлення, навіть іноземні мови. Ще більше можливостей у дітей зі зниженим слухом. Юнаки і дівчата з порушеннями слуху продовжують навчання після школи, підвищують свій освітній рівень. Головне — допомогти дитині почуватися впевнено, бути щасливою, знайти своє місце в житті. Щоб досягти цієї мети, батькам знадобляться нові знання про особливості їхньої дитини, про можливості її розвитку, прийоми навчання та виховання.

Що таке порушення слуху? Слух — це здатність сприймати й розрізняти звуки. Слух порушується, коли ушкоджено слуховий аналізатор у його периферичному відділі (зовнішньому, середньому, внутрішньому вусі) або в центральному відділі, що розташований у скроневих ділянках великих півкуль головного мозку.

Порушення слуху у дітей бувають вродженими або набутими. Спричинити їх можуть деякі інфекційні захворювання, травми, неконтрольоване вживання антибіотиків, обтяжена спадковість тощо. Проблеми зі слухом є досить поширеними. Вони зустрічаються у новонароджених (2–3%), у осіб до 18 років (5%), у людей віком від 19 до 44 років (4,5–5%), у людей віком від 45 до 64 років (14%), у людей від 65 до 74 років (23%) і в людей віком понад 75 років (35%). Ступені порушення слуху можуть суттєво відрізнятися. За важких порушень людина в змозі почути лише найгучніші сигнали біля вуха. Натомість незначне зниження слуху дозволяє

сприймати більшість звуків довкілля, у тому числі мовлення, лише незначною мірою ускладнюючи звичне спілкування.

За станом слуху розрізняють глухих людей (вони вкрай обмежені у можливості чути або практично не чують) та людей зі зниженим слухом (чують звуки підвищеної гучності).

Втрата слуху у ранньому віці впливає на розвиток дитини і призводить до виникнення деяких особливостей. Насамперед, порушення слуху позначається на мовленнєвому розвитку дитини, може стати перешкодою для встановлення соціальних контактів, ускладнювати пізнання довкілля. Спостерігається безпосередня залежність розвитку словесного мовлення від ступеня втрати слуху. За незначного зниження слуху спостерігаються мінімальні особливості в розвитку мовлення. Вони досить легко піддаються корекції. За важким порушенням слухової функції, тобто при глухоті, самостійне слухове сприйняття усного мовлення оточуючих стає неможливим. В більшості випадків у глухої дитини залишаються певні слухові відчуття, що надають їй змогу сприймати гучні звуки довкілля та окремі звуки мовлення на близькій відстані. Однак без спеціального навчання словесне мовлення такої дитини майже не розвивається.

Глухі діти не в змозі самостійно навчитися говорити. Діти зі зниженим слухом самостійно накопичують словниковий запас, але він невеликий, а вимова недосконала.

Чому потрібно перевіряти слух у дитини

У батьків виникають сумніви щодо стану слуху в дитини, якщо вона не реагує на звуки іграшок, радіоприймача, телевізора, не озирається, коли її кличуть, і вчасно не навчається говорити. Утім досить часто батьки довго не помічають ознак порушення слуху. Адже дитина реагує на гучний стук, повертається, коли на підлогу впав важкий предмет, відчуває кроки, коли не бачить того, хто йде. Річ у тім, що всі ці звуки супроводжуються досить сильною вібрацією. Саме її і сприймає дитина, але не через органи слуху, а переважно через м'язи і кісткову тканину. Реакція дитини на вібрації може стати причиною помилкового висновку батьків про збереженість слуху, що й затримує їх звернення до спеціаліста.

Дитина також може реагувати на потік повітря, що супроводжує мовлення, якщо ви знаходитесь поруч. Малюк може відчувати рух повітря, коли відчиняються двері у приміщенні. Реакція дитини (озирнулася або пішла до вхідних дверей) також може бути сприйнята батьками як реакція на звук. Ще

важче помітити порушення, якщо в дитини не глухота, а помірне зниження слуху.

Щоб переконатися в тому, що дитина добре чує, потрібне спеціальне обстеження. Проводити їх і робити висновок про стан слуху може тільки фахівець з відповідною підготовкою. У практиці роботи дитячих садків бувають випадки, коли в молодшу групу потрапляє дитина зі зниженим слухом. Помітити помірне порушення слуху в маленької дитини буває складно. Зовні рухлива, галаслива дитина реагує на звуки, сприймає інтонацію і ритм мовлення оточуючих. Іноді наслідує їх. Отже, ніхто й не підозрює в неї порушення слуху. Але минає час, і однолітки починають досить виразно говорити, цікавляться навколишнім світом, ставлять численні запитання дорослим, а ця дитина ще довго спілкується окремими словами, причому вимовляє їх не чітко і не зрозуміло для оточуючих.

Батькам і педагогам дитячого садка, де перебуває дитина, й не спадає на думку, що ці недоліки мовлення пов'язані з порушенням слуху. Вони пояснюють їх деякою затримкою в розвитку, сподіваючись, що із часом це мине, оскільки дитина любить слухати музику, дивиться телевізор, танцює під веселий наспів. Однак згодом дорослі помічають, що дитина не тільки має дуже обмежений і до того ж спотворений запас слів, а й не завжди розуміє звернене до неї мовлення. Коли подібна невідповідність між віком дитини і розвитком її мовлення стає очевидною, батьки починають шукати причини цього, звертаються до логопеда, педіатра, сімейного лікаря або до дитячого психіатра. На жаль, у цих фахівців теж не завжди виникає підозра на зниження слуху.

Бувають випадки, коли цей розлад розпізнається в дитини тільки перед вступом до школи під час обстеження слухової функції в отоларинголога. Відомі випадки, коли про порушення слуху в дитини батьки дізнаються вже під час її навчання у школі. У таких дітей, крім незначних порушень у звуковимові, помітні й особливості поведінки. Вони часто не виконують доручень учителя, дають неадекватні відповіді на запитання. Особливі труднощі виникають у цих учнів під час опанування навичок письма та читання. На письмі спостерігаються пропуски, заміни, перестановки букв, помилки в закінченнях слів. Не володіючи достатньою мірою звуковим складом слова, ці школярі пишуть так, як чують і вимовляють. Недостатнє оволодіння граматичною будовою мови зумовлює обмежене розуміння усного повідомлення вчителя та сприйняття навчального тексту.

Дедалі ситуація стає складнішою для учня. Великі труднощі виникають під час написання диктантів, здійснення звукового аналізу слів, практичного застосування правил правопису.

Діти плутають схожі за звучанням звуки, «губляться» у значеннях однокореневих слів, роблять численні помилки на письмі. Якщо порушення слуху не виявляється і дитині не надається вчасна підтримка, такі проблеми набувають стійкого характеру і створюють важку психологічну ситуацію неуспішності. Натомість вчасно поставлений діагноз дозволяє: покращити слух засобами слухопротезування; правильно організувати спілкування з дитиною, вплинути на розвиток вже на ранніх етапах; попередити можливі труднощі, подолати вторинні наслідки порушення слуху.

Доцільно перевіряти слух кожної новонародженої дитини. Без спеціального обстеження самотійно батьки не завжди можуть помітити порушення слуху у малюка.

